

Musiikki osana turvapaikanhakijoiden integraatioprosessia

Tutkielma (kandidaatti)
09.04.2021

Aukusti Arjas
Musiikkikasvatuksen aineryhmä
Taideyliopiston
Sibelius-Akatemia

Tutkielman nimi	Sivumäärä
Musiikki osana turvapaikanhakijoiden integraatioprosessia	27
Tekijän nimi	Lukukausi
Aukusti Arjas	kevät 2021
Aineryhmän nimi	
Musiikkikasvatuksen koulutusohjelma	
Tiivistelmä	
<p>Tässä tutkielmassa tarkastelen interkulttuurisesta näkökulmasta musiikkikasvatusta ja turvapaikanhakijoiden integraatioprosessia sekä sitä, miten musiikillisella toiminnalla voisi edistää integraatiota. Monimuotoisessa yhteiskunnassa tarvitaan uusia toimenpiteitä integroitumisen edistämiseen. Interkulttuurinen lähestymistapa pyrkii luomaan yhteyksiä sellaisissa ympäristöissä, joissa ihmisillä on eri lähtökohdat ja jaettu yhteisö.</p> <p>Tutkimuskysymykseni on: Millaisia mahdollisuuksia musiikkikasvattajalla on toimia interkulttuurisessa ympäristössä ja edistää turvapaikanhakijoiden integroitumista yhteiskuntaan musiikillisen toiminnan kautta?</p> <p>Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessani ovat integraatio ja interkulttuurisuus. Integraatio tarkoittaa yleisellä tasolla yksilön oman paikan löytämistä uudessa ympäristössä. Se on vastavuoroista toimintaa, jossa turvapaikanhakijat integroituvat uuteen yhteiskuntaan ja tämän yhteiskunnan jäsenet integroituvat uuteen moninaisempaan ympäristöön. Interkulttuurisuus tarkoittaa usean kulttuurin keskinäistä olemassaoloa ja näiden välistä oikeudenmukaista vuorovaikutusta, jossa on mahdollista kokea jaettu kulttuurisia kokemuksia dialogisuuden ja keskinäisen kunnioituksen kautta.</p> <p>Teen tutkimukseni systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Käyn läpi aiheeseen liittyviä artikkeleita ja kirjallisuutta ja seulon sitä kielen ja artikkelien ajankohdan mukaan. Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Noudatan tutkimuksen teossa tutkimuksen eettisiä periaatteita ja pyrin objektiiviseen ja rehelliseen aiheen käsitteilyyn.</p> <p>Interkulttuurisessa musiikkikasvatuksessa otetaan huomioon identiteetin moninaisuus ja jatkuva muutos sekä hyväksytään ristiriitaisten tilanteiden olemassaolo avoimuudella ja vuorovaikutuksellisella toiminnalla. Nonverbaalinen kommunikaatio on keskeinen tapa toimia interkulttuurisessa ympäristössä. Turvapaikanhakijoiden osallistuksessa musiikilliseen toimintaan voivat he kohdata musiikkia ja muodostaa omaa musiikillista identiteettiään. Etenkin lapset voivat usein musiikillisen leikin kautta sekoittaa piirteitä eri kulttuureista, ja se voi toimia yhdistävänä ja vuorovaikutteisena tekijänä lapsen synnyinmaan identiteetin ja kulttuurin sekä uuden kulttuurin välillä.</p>	
Hakusanat	
Integraatio, interkulttuurisuus, turvapaikanhakija	
Tutkielma syötetty Turnitin-plagiaatintunnistusjärjestelmään	
09.04.2021	

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Keskeiset käsitteet	4
2.1 Integraatio	4
2.2 Interkulttuurisuus	6
3 Tutkimusasetelma	8
3.1 Tutkimustehtävä ja -kysymys	8
3.2 Tutkimusmenetelmä ja -prosessi.....	8
3.3 Tutkimusetiikka.....	11
4 Tulokset ja johtopäätökset.....	12
4.1 Tulokset.....	12
4.1.1 Meet4Music ja fasilitoija.....	13
4.1.2 Libanon-projekti.....	15
4.1.3 Lasten integraatio musiikillisten leikkien kautta.....	17
4.2 Johtopäätökset	18
5 Pohdinta.....	22
5.1 Pohdinta.....	22
5.2 Luotettavuustarkastelu	25
5.3 Jatkotutkimusaiheet.....	26
Lähteet.....	28

1 Johdanto

Musiikillisen toiminnan saavutettavuus ja erilaiset mahdollisuudet ovat kiinnostaneet minua pitkään. Omien musiikkikasvatusopintojeni kautta olen käsitellyt suomalaista koulumaailmaa ja päätynt pohtimaan, ketkä jäävät tämän laitoksen ulkopuolelle. Aloitin vuoden 2019 syksyllä taiteellisen projektin yhdessä Vantaan vastaanottokeskuksessa tarkoitukseni viedä musiikkia ympäristöön, missä sille ei ole resursseja tai valmista infrastruktuuria. Teen tutkimukseni systemaattisen kirjallisuuskatsauksen muodossa, jonka kautta perehdyn musiikkikasvattajan rooliin interkulttuurisessa ympäristössä ja musiikin integraatiomahdollisuuksiin turvapaikanhakijoille. Avaan johdantoluvussa turvapaikanhakuprosessia ja aiheeseen liittyvää perusterminologiaa.

Vuosien 2015–16 aikana Suomen Maahanmuuttovirastolle (2021) tuli yhteensä 35 674 turvapaikkahakemusta. Pakolaisuus tuo paljon yhteiskunnallisia haasteita, joiden ratkaisemiseen tarvitaan taiteen ja taidekasvatukseen kenttää. Turvapaikanhakijat ovat usein vaikeassa tilanteessa, koska maantieteelliset ja kulttuuriset muutokset ja traumaattiset kokemukset kotimaasta, matkasta, sijoittumisesta ja aloilleen asettumisesta uuteen maahan, aiheuttavat monia psykologisia ja kulttuurisia haasteita (Marsh 2017, 61). Taide ja taidekasvatus nähdään tutkimuksessa sosiaalisena ja vuorovaikutuksellisenä työskentelynä, jossa on mahdollista kohdata erilaisia ihmisiä erilaisissa tilanteissa.

Turvapaikanhakija tarkoittaa henkilöä, ”joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta”. Turvapaikanhakijasta tulee pakolainen, jos hänelle myönnetään turvapaikka tai jos UNHCR katsoo henkilön olevan pakolainen. (Maahanmuuttovirasto; Sisäministeriö, 2021.) Syitä, miksi ihmiset päätyvät turvapaikanhakijoiksi voivat olla esimerkiksi yleinen turvattomuus ja pakoon sotaa ja vainoja. Valtaosa turvapaikanhakijoista päätyy oman maansa lähialueille, mutta osa hakeutuu Eurooppaan. (Sisäministeriö, 2021.) Maahanmuuttovirastolle on tehty vuoden 2020 aikana 3 209 turvapaikkahakemusta ja näistä 1 111 hakemuksen tekijän kansallisuus on Irak (Maahanmuuttovirasto, 2021). Tästä voi päätellä, että kansainväliset kriisit näkyvät selvästi hakemusten määrässä.

Suomeen tullessa turvapaikanhakijat sijoitetaan vastaanottokeskuksiin. Ne ovat paikkoja, joihin majoitetaan kansainvälistä suojelua hakevia henkilöitä, sekä laitoksia, jotka järjestävät heille vastaanottopalveluja. Suomessa vastaanottojärjestelmää ylläpitää maahanmuuttovirasto. (Maahanmuuttovirasto, 2021.) Suomi on sitoutunut pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen eli pakolaissopimuksen, muiden kansainvälisten ihmisoikeussopimusten, sekä EU-lainsäädännön ehdoilla antamaan kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville (Sisäministeriö, 2021). Turvapaikanhakija jättää turvapaikkahakemuksen, jonka perusteella viranomaiset päättävät, myönnetäänkö hakijalle pakolaistasusta. Jos ehdot saada turvapaikkaa eivät täyty, selvitetään, voisiko henkilö saada suojelua toissijaisen suojelun perusteella, jota voi saada, jos hakijaa uhkaa jokin muu vaara kuin turvapaikan perusteena oleva vaino, kuten uhka kuolemanrangaistuksesta, kidutuksesta tai aseellisesta selkkauksesta johtuva. (Sisäministeriö, 2021.) Vuodesta 2015 eteenpäin kielteisen päätöksen on saanut 25 550 ihmistä, eli 40,1 % turvapaikanhakijoista (Maahanmuuttovirasto, 2021).

Turvapaikanhakijat kohtaavat paljon erilaisia haasteita prosessin aikana. Näitä haasteita voivat tuottaa esimerkiksi traumaattiset kokemukset, rasismi ja kielimuuri. Tullessaan uuteen valtioon ihminen on haavoittuvaisessa tilassa. Noin 5 %:lla turvapaikanhakijoista on vakava masennus ja noin 4 %:lla ahdistuneisuusoireilua, lisäksi monilla voi olla kumpiakin oireita. Turvapaikanhakijalla länsimaassa voi olla noin 10 kertaa suurempi riski saada traumaperäisen stressihäiriön oireita kuin keskimääräisellä amerikkalaisella. (Fazel, Wheeler & Danesh 2005, 1312.) Monilla turvapaikanhakijalapsilla on traumaperäisen stressihäiriön oireita heidän ensimmäisien vuosien aikana maanpaossa (Hjern & Jeppsson 2005, 118). Uudessa valtiossa turvapaikanhakija voi kohdata rassistista kohtelua ja syrjintää. Tähän voi kuulua niin väkivaltaa ja suoraa uhkaa tiettyä etnistä ryhmää tai yksilöitä kohtaan ja epätasaisia mahdollisuuksia työmarkkinoilla ja palveluissa kuin myös stereotyyppiä ja negatiivinen huomio mediassa ja julkisessa keskustelussa. Syrjintä voi aiheuttaa masennusta ja traumaperäisen stressihäiriön oireita. (Mölsä ym. 2017, 829–830.)

Turvapaikanhakijan kokemuksiin vaikuttavia muita tekijöitä ovat sukupuoli, ikä ja tausta (Saukkonen 2016a, 20; Saukkonen 2016b). Monilla Irakista, Syyriasta, Somaliasta ja Afganistanista vuosina 2015–16 tulleilla miehillä on ollut vaikeuksia löytää työpaikkoja ja monet naiset ovat olleet vuosia kotona huolehtimassa lapsista ja

perheestään, ilman että he oppivat uuden maan kielen tai kouluttautuvat (Saukkonen 2016a, 20). Naiset työllistyvät selvästi vähemmän kuin miehet (Saukkonen 2016a, 11). Lapset taas ovat hyvin epäsuhtaisessa tilanteessa, koska he eivät päästä lähteä alkuperäisestä maastaan. Tämän seurauksena kaikki turvapaikanhakijalapset joutuvat kohtaamaan pakkomaahanmuuton (*forcen migration*). Heidän on täytynyt kohdata uusi ympäristö, tuntematon kulttuuri ja kieli. (Hjern & Jeppsson 2005, 116.) Suomeen on tullut turvapaikanhakijoita muun muassa Irakista, Afganistanista, Somaliasta, Syyriasta, Venäjältä ja Iranista (Maahanmuuttovirasto, 2021), joten kulttuurinen jakauma on hyvin suuri.

Seuraavassa luvussa avaan tutkimukseni keskeisiä käsitteitä: integraatio ja interkulttuurisuus. Integraatiota käsittelen yleisenä prosessina, sen eri ulottuvuuksia ja vastavuoroisuutta. Interkulttuurisuutta avaan käsitteenä, millaisia näkökulmia siihen liittyy ja miten musiikkikasvattajana sijoittuu interkulttuuriseen ympäristöön. Kolmannessa luvussa käyn läpi tutkimusasetelmaa sekä sitä, millä menetelmillä ja eettisillä periaatteilla olen toteuttanut tutkimukseni. Neljännessä luvussa esittelen tuloksia ja johtopäätöksiä aiheeseen liittyen, kuten millaisia projekteja on toteutettu ja millainen on muusikon/fasilitoijan rooli interkulttuurisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Viides eli viimeinen luku sisältää yleistä pohdintaa aiheesta sekä luotettavuustarkastelun ja jatkotutkimusaiheita.

2 Keskeiset käsitteet

2.1 Integraatio

Prosessista, jossa maahanmuuttaja tai turvapaikanhakija asettuu uuteen valtioon, käytetään monia eri termejä: sulautuminen, sopeutuminen, integraatio ja kotoutuminen, joista integraatio -sanaa pidetään yleisesti neutraalina versiona (Haverinen 2018, 310; Länsimäki 1999; Saukkonen 2016b). Tulen käyttämään edellä mainituista termeistä integraatiota tutkielmassani. Sillä voi tarkoittaa monia eri asioita: yleisemmällä tasolla yksilön oman paikkansa löytämistä uudesta elinympäristöstään. Yksityiskohtaisemmin se on integraatiopolitiikan kehityksen onnistumista tai epäonnistumista, jossa yksilö ”sopeutuu asuinyhteiskuntaansa ja sen käytäntöihin säilyttäen ja ylläpitäen samalla omaa etnistä tai kulttuurista identiteettiään.” (Haverinen 2018, 311.) Integraation mukaisesti maahanmuuttajalla on oikeus ”omaan kieleensä, kulttuuriinsa, etniseen ja kansalliseen identiteettiinsä” sekä mahdollisuus saada kytköksiä uuteen kotimaahansa, yhteiskuntaan ja sen jäseniin. Uudet ja vanhat sosiaaliset kytkökset eivät sulje toisiaan pois vaan voivat rikastaa toisiaan. (Saukkonen 2016b.)

Integraatiolla voi katsoa olevan erilaisia ulottuvuuksia käsittäen kansallis- ja kaupunki-identiteettiä ja rakenteellista, kulttuurista, vuorovaikutuksellista ja identifioivaa integraatiota (Saukkonen 2016b). Integraation katsotaan yleisesti olevan kansallista, mutta Saukkonen (2016b) painottaa, että suurin osa arkielämästä tapahtuu paikallisesti eikä kansallisesti, kuten koulut, työpaikat, harrastukset ja sosiaaliset suhteet. Myös turvallisuuden ja turvattomuuden tunteet ovat yhteydessä, miten on kukin kokenut erilaiset tilanteet omassa lähiympäristössään (Saukkonen 2016b). Tällöin integraation voisi ajatella enemmän tapahtuvan paikallisesti kuin kansallisesti (Haverinen 2018, 318; Saukkonen 2016b). Muut integraation ulottuvuudet rakenteellinen, kulttuurinen, vuorovaikutuksellinen ja identifioiva integraatio jakavat käsitteen eri puolia. Rakenteellinen integroituminen tarkoittaa yleisesti sijoittumista yhteiskunnan taloudellisiin ja institutionaalisiin rakenteisiin kuten työmarkkinoille ja koulujärjestelmiin. Kulttuurinen integroituminen tarkoittaa pääasiassa asuttavan maan kielen ja kielten oppimista sekä kyseisen alueen arvojen ja normien sisäistämistä. Vuorovaikutuksellisessa integraatiossa on kyse sosiaalisten suhteiden rakentamisesta. Identifioiva integroitumisen

seurauksena maahanmuuttaja kokee itsensä osallistavaksi osaksi uutta kotimaataan. (Saukkonen 2016b.)

Integroitumisen onnistumista voi mitata eri tavoin, kuten ulkomaalaistaustaisten työllistymisen tai asunnon hankinnan perusteella (Saukkonen 2016a, 9–11). On kuitenkin tärkeä käsitellä integraatiota laajemmin kuin pelkästään työllistymisen kautta (Haverinen 2018, 311; Saukkonen 2013). Henkinen hyvinvointi, kielen ja kulttuuristen käytäntöjen oppiminen, sosiaalisten suhteiden ja verkostojen rakentaminen sekä luottamus poliittiseen järjestelmään ja siihen osallistuminen ovat keskeisiä piirteitä yksilön integroitumisessa. Tällöin integroitumisen voi ymmärtää kattavan laajempaa ihmisryhmää kuin pelkästään maahanmuuttajat. (Haverinen 2018, 311.)

Integroitumisen voi nähdä vastavuoroisena toimintana. Turvapaikanhakijat integroituvat uuteen yhteiskuntaan ja tämän yhteiskunnan jäsenet integroituvat uuteen moninaisempaan ympäristöön. (Saukkonen 2013, 274; Saukkonen 2016b.) Vuoden 1997 Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan suomalaisten viranomaisten ja instituutioiden on pitänyt hyväksyä eri etnisten ja yhteisöjen tavat toteuttaa kulttuuriaan (Saukkonen 2013, 274). Julkisen hallinnon täytyy rohkaista kantaväestöä vastaanottamaan uudisasukkaat ja hyväksymään vanhojen ja uusien suomalaisten yhteiselon (Saukkonen 2016a, 20). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että maahantulijoiden olisi tarkoitus oppia kuinka asua uudessa valtiossa ja yhteiskunnan ja sen jäsenten tulisi hyväksyä maahanmuutto ja diversiteetti uutena normina (Saukkonen 2016a, 13). Tästä voi herätä kysymyksiä, kuten kuinka Suomessa kuuluisi elää? Pitääkö kaikkien Suomessa asuvien esimerkiksi pystyä puhumaan suomen kieltä?

Saukkosen (2016a, 13) mukaan suhteellisen iso osa Suomen väestöstä on ollut epäileviä tai vihamielisiä maahanmuuttoa ja kulttuurista diversiteettiä kohtaan. Vuonna 2015 tehdyn kyselytutkimuksen mukaan valtaosa vastaajista kannatti rasistia ajatuksia. Noin 20 % Suomen väestöstä ajattelee, että on ihmisrotuja, jotka ovat keskenään erilaisia. (Penttilä, 2015.) Usein kritiikki monikulttuurisuutta kohtaan ei koske itse lainsäädäntöä vaan päätösten tavoitteita, joita harvemmin saavutetaan, kuten kaikkien mahdollisuus opiskella omaa äidinkieltä koulussaan (Saukkonen, 2016a, 14).

Lähtökohtaisesti on oletettu, että maahanmuuttajat integroituisivat yhteiskuntaan heti (Saukkonen 2016a). On kuitenkin tärkeää ymmärtää, että integraatio on hyvin

moninainen ja kompleksi käsite ja sen onnistumisen mittaaminen voi olla hyvinkin haastavaa. Yksilön integroitumiseen vaikuttaa moninaiset tekijät kuten maahanmuuttajien erilaiset taustat ja ominaisuudet sekä lähtömaan olosuhteet (Saukkonen 2016a, 11; Saukkonen 2016b). Näiden takia olisi tärkeää pitää mielessä, että maahanmuuttajat ovat hyvinkin moninainen ryhmä erilaisia ihmisiä, joille integroituminen voi tapahtua hyvin eri tavoin (Saukkonen 2016b).

2.2 Interkulttuurisuus

Suomesta tulee jatkuvasti monikulttuurisempi maa. Lisääntyneen maahanmuuton seurauksena käsitys yhtenäiskulttuurisesta Suomesta on muuttunut ja on tullut selväksi, ettei Suomessa koskaan ole ollut yhtenäistä kulttuuria. Valtion perustamisesta asti Suomessa on ollut monia eri etnisyyksiä, muita kuin suomen kieltä puhuvia, sekä eri uskontojen edustajia. (Leppänen, Unkari-Virtanen & Sintonen 2013, 338.) Tulen seuraavissa kappaleissa käsittelemään, mitä tarkoittaa moninainen kulttuuri interkulttuurisuuden kautta sekä vertaamaan sitä monikulttuurisuuteen.

UNESCO:n (2019, 8) mukaan interkulttuurisuus tarkoittaa usean kulttuurin keskinäistä olemassaoloa ja näiden välistä oikeudenmukaista vuorovaikutusta, missä on mahdollista kokea jaettuja kulttuurisia kokemuksia dialogisuuden ja keskinäisen kunnioituksen kautta. Se on dynaaminen konsepti, jossa eri kulttuuriryhmien välinen suhde kehittyy jatkuvasti. Interkulttuurisuutta tapahtuu paikallisella, alueellisella, valtiollisella ja kansainvälisellä tasolla. (UNESCO 2015, 17.) Interkulttuurisuus sisältää ajatuksia kulttuureista ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta sekä käsityksen yksilön ja ryhmän identiteetin dynamiikasta ja moninaisuudesta (Thomson 2018, 85). On kuitenkin tärkeä tiedostaa, ettei ole olemassa yhtä määritelmää interkulttuurisuudelle (Thomson, painossa). Eri tutkijoilla on erinäisiä näkemyksiä termien eroista, kuinka paljon ne eroavat toisistaan ja kumpi olisi parempi lähtökohta nykyiseen yhteiskuntaan (Levrau & Loobuyck 2018, 10). Levraun ja Loobuyckin (2018, 11) mukaan interkulttuurisuus vastaisi paremmin moninaisen yhteiskunnan haasteisiin.

Monikulttuurisuudessa kulttuurista saatetaan puhua muuttumattomana essenssinä, jossa kulttuuri on täysin ennalta määritelty ihmisen käytöksen mukaisesti ja se mahdollistaa segregatiota ja voi johtaa lopulta sosiaaliseen pirstaloitumiseen. Sitä on myös kritisoitu olevan pakkomielteinen kulttuurisille eroille unohtaen eri kulttuurien

samanlaisuudet. (Levraun ja Loobuyckin 2018, 1.) Eri kulttuurien välinen toiseus ei perustu fundamentaalisiin eroihin eri ihmisryhmien välillä, vaan sosiaalisiin konstruktiivisiin, kuten käsitys länsimaalaisesta kulttuurista on rakennettu tietynlaisen etnisen taustan ja uskonnon pohjalta. Tällaisten viivojen vetäminen poissulkee samanlaisuuksia. (Schmidt & Abramo 2020, 24.)

Musiikkia opetetaan eri tavoin eri kulttuureissa. Musiikilliset traditiot ja rituaalit muodostuvat tiettyjen soitinten ja niiden kombinaatioiden, laulu- ja soitinten sointivärien, eri viritysjärjestelmien, melodisien patternien ja rakenteiden, sekä lukuisten muiden ilmiöiden muodostamasta kokonaisuudesta. (Thomson, painossa.) Nämä kaikki muodostavat yhdessä hyvin erilaisia musiikillisiä traditioita ja esteettisiä kokonaisuuksia, mitä pitää tarkastella kokonaisuutena. Musiikilla voi olla hyvin erilaisia käyttötarkoituksia ja esteettisiä ihanteita eri kulttuureissa. Puhe musiikista globaalina kielenä voi olla hyvinkin harhaanjohtava, koska tällöin oletetaan, että oman kulttuurin tapa käsittää musiikkia olisi jollakin tavalla yhtenevä tapa käsittää musiikillista toimintaa ja musiikillisia ihanteita. Musiikilliset traditiot ovat yhteydessä tiettyihin konkreettisiin fyysisiin tiloihin, materialistisiin ympäristöihin ja instituutioihin (Thomson, painossa). Luopuessa essentialistisesta kulttuurikäsitteestä, Thomsonin (painossa) mukaan se ei tarkoita, että hylkäisi eri kulttuurien ja yhteisöjen erilaiset tavat ymmärtää ja tehdä musiikkia. On tärkeää nähdä kuinka kulttuurin essentialismista voi tulla diskriminaation väline, esimerkiksi olettaessa, että etnisuus määrittäisi jonkin henkilön musiikilliset intressit ja osaamisen, ja kun maailmanmusiikkia esitetään mystisenä, autenttisenä ja muuttumattomana musiikkina (Thomson, painossa). Interkulttuurisuuden mukaisesti yksilön persoonallisuutta tai musiikillista mielikuvitusta ei määritä hänen etnisyytensä, kansallisuutensa tai uskontonsa. Se ottaa huomioon erilaiset identiteettiin vaikuttavat asiat kuten sukupuolen, vammaisuuden/vammattomuuden, seksuaalisen suuntautumisen ja iän. (Thomson 2018, 85.)

3 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa tulen avaamaan tutkimusprosessiani. Käyn läpi tutkimuskysymykseni, millaisilla menetelmillä olen tehnyt tutkimusta, miten prosessi on kulkenut ja miten olen toteuttanut tutkimuseettisiä periaatteita. Pysin korostamaan mahdollisimman läpinäkyvää ja objektiivista aiheen käsittelyä, jotta työni olisi mahdollisimman eettinen ja luotettava.

3.1 Tutkimustehtävä ja -kysymys

Käyn tutkimuksessani läpi erilaisia mahdollisuuksia ja projekteja, miten toimia musiikkikasvattajana interkulttuurisessa ympäristössä ja miten musiikillista toimintaa voidaan hyödyntää ja on hyödynnetty turvapaikanhakijoiden integraatioprosessissa. Tarkastelen aihetta tutkimuskirjallisuuden kautta ja vastaan tutkimuskysymykseeni tehtyjen tutkimusten tulosten pohjalta.

Tutkimuskysymykseni on:

Millaisia mahdollisuuksia musiikkikasvattajalla on toimia interkulttuurisessa ympäristössä ja edistää turvapaikanhakijoiden integroitumista yhteiskuntaan musiikillisen toiminnan kautta?

3.2 Tutkimusmenetelmä ja -prosessi

Teen tutkimukseni systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on tiivistelmä jonkin tietyn aihealueen tehtyjen tutkimusten keskeisestä sisällöstä (Salminen 2011, 9). Kirjallisuuskatsauksessa voidaan kehittää olemassa olevia teorioita, arvioida ja rakentaa uutta teoriaa, kokonaiskuvaa jostakin tietystä aihekokonaisuudesta tai kehitystä historiallisesti sekä tunnistamaan aiheeseen liittyviä ongelmia (Salminen 2011, 3). Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa on tärkeää vastata selkeään kysymykseen, arvioida tutkimusten laatua ja referoida objektiivisesti eri tutkimuksia (Salminen 2011, 9) sekä näyttää miten asiaa on tutkittu aiemmin (Hirsjärvi 2005, 112). Aiheenrajaus on tärkeä osa kirjallisuuskatsausta, koska katsauksessa toimitaan oman tieteenalan alueella, tavoitteena antaa kokonaiskäsitelmä aiheen tutkijoiden tekemästä materiaalista (Salminen 2011, 3). Toimin musiikkikasvatuksen kentällä,

joten tulen käsittelemään etenkin sen alan tutkijoiden saamia tutkimustuloksia. Kuvaan seuraavaksi tutkimukseni prosessia ja kuinka olen toteutunut sen systemaattisen kirjallisuuskatsauksen muodossa.

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen prosessi alkaa tutkimuskysymyksen laatimisesta. Tämän jälkeen valitaan, mitä kirjallisuutta ja tietokantoja käytetään, ja lähdetään käymään niitä läpi valituilla hakutermeillä. Tällöin rajataan hakutuloksia, ja valitaan sellaisia tutkimuksia, joiden avulla voidaan vastata aluksi laadittuun tutkimuskysymykseen. Materiaalin seulonta tapahtuu seuraavaksi, ja valitaan millä kielillä ja millä aikavälillä tehtyjä tutkimuksia sisällytetään kirjallisuuskatsauksen aineistoon. Seulonnassa tarkistetaan, täyttävätkö artikkelit ja tutkimukset tieteellisen tutkimuksen laatu-standardeja. Kaiken tämän jälkeen työstetään itse katsausta, jonka jälkeen syntetisoidaan tulokset: avataan tutkimustuloksia, kuvaillaan tutkimusta ja tehdään luotettavuus-tarkastelu. (Salminen 2011, 10–11.)

Olen toteuttanut tutkimustani edellä mainitun metodologian mukaisesti. Tutkimuskysymyksekseni muotoitui aluksi: Miten toimia musiikkikasvattajana interkulttuurisessa ympäristössä ja edistää turvapaikanhakijoiden integroitumista yhteiskuntaan musiikillisen toiminnan kautta, ja kysymyksen lopullinen muoto vakiintui prosessin aikana. Materiaalia olen löytänyt Taideyliopiston kirjastosta ja sen kansainvälisestä e-kirjastosta, EBSCO:sta, Google Scholarista, omistamastani musiikkikasvatuksen kirjallisuudesta. Lisäksi olen saanut artikkeleita kandiohjaajaltani ja muilta opiskelijoilta. Tilastointia turvapaikanhakemuksista ja yleistä aiheen terminologiaa olen hankkinut Maahanmuuttoviraston ja Sisäministeriön nettisivuilta.

Käyttämiä hakusanojani ovat:

- music + refugees
- refugee integration
- refugee + integration
- integration + music
- racism + health

- kotoutuminen
- integraatio

Seulontaa materiaalista piti tehdä kielen ja artikkelien ajankohdan mukaan. Oma kielellinen osaaminen rajasi artikkelit suomen- ja englanninkielisiin teksteihin. Myöskin artikkelien ajankohta vaikuttaa paljon, koska pakolaisuus on hyvin ajankohtainen asia. Isoin pakolaisuuden aalto Suomen historiassa tuli vuonna 2015, joten sitä ennen tulleet artikkelit eivät voi käsitellä tätä ajanjaksoa. Seulontaa piti toteuttaa alusta asti rajatessa käytettäviä artikkeleita vertaisarvioituihin artikkeleihin. Tällöin pystyin takaamaan, että aineiston artikkelit ovat mahdollisimman luotettavia tieteellisesti.

Käytännössä monet tutkimuksen vaiheista menivät työn aikana lomittain. Aiheenrajaus selkeytyi prosessin aikana ja löydettyjen tutkimustulosten perusteella. Aiheen valinta tapahtui aluksi omien kiinnostuksen kohteiden kautta, ja prosessin edetessä materiaalin löytyessä ja eri tutkimusten kautta aihe rajausta selkiytyi ja muuttui. Pidemmällä tutkimuksen teossa saatoin huomata puuttuvia osioita kokonaisuudesta, mitä paikallin prosessin aikana.

Halusin saada aluksi jonkinlaisen yleisymmärryksen maahanmuutosta ja turvapaikanhakijoiden tilanteesta Suomessa, joten materiaali, josta aloitin ei ollut musiikkikasvatuksen alalta. Pakolaisuus on globaali ilmiö, joten materiaalia löytyi paljon englannin kielellä. Haastava vaihe tutkielman tekemisessä oli tehdä määritelmää opettajan roolista sekä siitä, millaisilla termeillä puhun eri asioista ja kuinka käänän ne. Käänsin termejä kuten facilitator, safe space ja forced migration suomeksi. Myös interkulttuurisuuden määritelmä oli aluksi haastavaa, koska se oli minulle uusi käsite, johon tutustuin tutkimuksen teon aikana.

Olen toteuttanut tutkimukseni kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadulliselle tutkimukselle ei voi antaa yhtä selkeää määritelmää, koska sille on monia eri lähestymistapoja (Juhila 2021, Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet). Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvailemaan ympäröivää ja moninaista maailmaa kokonaisvaltaisesti. Tavoite on löytää uusia tosiasioita eikä todentaa olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 152.) Keskeisiä piirteitä laadulliselle tutkimukselle ovat kvalitatiivisen aineiston käyttäminen, tutkijan paikan reflektointi ja monimutkaisuuden sietokyky. Mitään ei voi ottaa itsestään selvänä, joten tulosten

täytyy pohjautua tutkittuun tuloksiin, ja tutkimus tapahtuu aina kontekstisidonnaisesti. (Juhila 2021, Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet.)

3.3 Tutkimusetiikka

Olen pyrkinyt tutkimukseni teossa rehelliseen ja huolelliseen työskentelyyn. Aihe on tärkeä ja ajankohtainen, ja tavoitteeni on ollut olla mahdollisimman objektiivinen, vaikka totaalista objektiivisuutta ei olekaan mahdollista saavuttaa (Hirsjärvi ym. 2005, 152). Tiedostan aihevalintani sensitiivisyyden ja vaikeuden. Interkulttuurisuus ja pakolaisuus ovat monisyisiä ja komplekseja asioita, joissa puhutaan toisista ihmisistä ja heidän kokemistaan tapahtumista. Omat poliittiset ja maailmankatsomukselliset näkemykset vaikuttavat väistämättä tutkijan työskentelyyn. Jo pelkästään tutkimuksen aihevalinta on eettinen valinta, ja tehdessään tutkimusta tutkijan täytyy pohtia, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja tutkimus tehdään (Hirsjärvi ym. 2005, 26).

Noudatan tutkimuksessa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) mukaista hyvää tieteellistä käytäntöä. Vain tällöin voi tutkimus olla eettisesti hyväksyttävää, luotettavaa ja uskottavaa. Tieteellisen tutkimuksen eettiset toimintatavat vaativat rehellisyyttä, huolellisuutta ja tutkimustyössä tarkkuutta tulosten kirjaamiseen ja arviointiin. (TENK 2012, 6.) Olen pyrkinyt toteuttamaan eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja arviointimenetelmiä. On eettisesti tärkeää ottaa muiden tutkijoiden tekemä työ asianmukaisesti ja kunnioittaen huomioon ja viitata heidän tekemäänsä työhön asianmukaisella tavalla. Tämän lisäksi olen kirjoittanut auki prosessiani ja toteutustapaani tutkimuksessa, ja kuvannut kuinka olen löytänyt aineistoa työhöni. (TENK 2012, 6.)

4 Tulokset ja johtopäätökset

4.1 Tulokset

Tässä luvussa vastaan tutkimuskysymykseeni, joka on ”Millaisia mahdollisuuksia musiikkikasvattajalla on toimia interkulttuurisessa ympäristössä ja edistää turvapaikanhakijoiden integroitumista yhteiskuntaan musiikillisen toiminnan kautta?”

Yhteiskunnan kulttuurien moninaistuminen on väistämätön asia, joten musiikkikasvattajien täytyy käsitellä asiaa omasta ammattinäkökulmastaan. Thomsonin (2018, 85) mukaan interkulttuurisessa musiikkikasvatuksessa otetaan huomioon identiteetin moninaisuus ja jatkuva muutos sekä hyväksytään ristiriitaisten tilanteiden olemassaolo avoimuudella ja vuorovaikutuksellisella toiminnalla. Avoin vaikeiden asioiden ja eettisten kysymysten pohtiminen on mahdollista interkulttuurisen musiikkikasvatuksen kautta. Erilaisia uskontoon ja perinteisiin liittyviä musiikillisiä kysymyksiä voidaan käsitellä kollektiivisesti ryhmänä. Jokainen osallistuja nähdään yksilönä, jolla on oma musiikillinen identiteettinsä, eikä yksilö edusta jotakin tiettyä kulttuuria. (Thomson 2018, 85.) Interkulttuurisen opetuksen kautta opetuksessa voidaan käsitellä diversiteettiä ja tasa-arvoon liittyviä asioita. Refleктоivan toiminnan avulla opettajat voivat myös ymmärtää, kuinka jotkin vakiintuneet opetuksen normit ja toimintatavat voivat vaikeuttaa opetusta ja sulkea pois tiettyjä ihmisryhmiä opetukselta, esimerkiksi tiettyjen musiikkityylien painottamisen tai materiaalin maksullisuuden kautta. (Schmidt & Abramo 2020, 25.)

Kun opettaja työskentelee monien kulttuurien ympäröimänä, hän saattaa tulla tietoiseksi siitä, kuinka käsityksiä toiseudesta on rakennettu ja tuotu esiin etnisen taustan, sukupuolen, kansallisuuden ja muiden identiteettien muodossa (Schmidt & Abramo 2020, 24). Musiikinopettaja interkulttuurisessa ympäristössä voi pyrkiä yhtenäistävään toimintaan opetuksessaan. Tällöin opettaja kyseenalaistaa erilaisuuteen johtavaa toimintaa, pyrkii luomaan ja opettamaan erilaisten musiikkikulttuurien kautta, kuinka ne ovat samanlaisia ja erilaisia, sekä millaisessa ympäristössä yhteneväisyydet muodostuvat. (Schmidt & Abramo 2020, 24.) Interkulttuurisessa opetuksessa oppimisympäristö pitää nähdä kokonaisuutena ja ottaa huomioon muita opetukseen liittyviä ulottuvuuksia, kuten opettajien koulutus, opetussuunnitelma ja kieli (UNESCO 2015, 19).

Opetusministeriön (2003, 28) mukaan tavoite kulttuuri- ja taidepolitiikassa on lisätä tietoisuutta suomalaisista kulttuuripalveluista ja -tukijärjestelmistä sekä taidemaailmasta ja sen toimintatavoista maahanmuuttajien keskuudessa. Vastavuoroisesti monille suomalaisille maahanmuuttajien taide- ja esittämistavat voivat olla vieraita, joten olisi tärkeää saada päätöksentekijät ja suomalaiset taiteentekijät tutustumaan muihin kulttuureihin ja ottamaan paremmin huomioon kulttuurierot. (Opetusministeriö 2003, 28.) Erilaisten musiikkikulttuurien keskinäistä toimintaa voi hyödyntää monella tavalla ja se voi rikastaa paljon suomalaista taidekenttää. Interkulttuurisuus mahdollistaa erityistä huomiota ihmisten välille, joilla on eri lähtökohdat ja jaettu yhteisö, ja se voi lisätä toimintatapoja luomaan vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Levräu & Loobuyck 2018, 2–3.)

Yhteiskunnan kehittyessä ja muuttuessa moninaisemmaksi opettajien ja muusikkojen täytyy pohtia uusia tapoja, kuinka saada turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat mukaan musiikilliseen tekemiseen. Opettajien koulutuksen täytyy käsitellä yhteiskunnallisia aiheita, kuten demokratiaa ja oikeudenmukaisuutta. Tätä voisi toteuttaa pohtimalla erilaisia kulttuurisia ja uskonnollisia ongelmia ja laajentamalla musiikin opiskelun toteutustapoja, käsityksiä ja käyttötarkoituksia. (Bröske 2020, 93.) Tulen seuraavaksi käsittelemään kahden eri korkeakoulun University of Music and Performing Arts Graz:in ja Norwegian Academy of Music:in projekteja, jotka käsittelevät pakolaisuutta ja integraatiota.

4.1.1 Meet4Music ja fasilitoija

Euroopan pakolaishaasteiden seurauksena University of Music and Performing Arts Graz:in musiikkikasvatuslinja on vetänyt projektia Meet4Music (M4M) vuodesta 2016 alkaen. Projekti on avoin kaikille yksilöille heidän sosiokulttuurisesta ja musiikillisesta taustastaan ja iästään riippumatta, ja se tarjoaa heille mahdollisuuden muodostaa sosiaalisia suhteita muiden kanssa ja ilmaista itseään musiikillisesti. M4M pohjautuu yhteisölliseen oppimiseen kuoron, tanssin, teatterin ja perkussioyhtyeiden kautta. Koulun opiskelijat voivat osallistua toimintaan kurssin muodossa ja saada kokemusta heterogeenisen ja interkulttuurisen ryhmän vetämisestä. (Gande & Kruse-Weber 2017, 372.) Tavoite toiminnalle on luoda rakentavaa ja rohkaisevaa ympäristöä, jossa osallistujilla on turvallinen olo ilmaista itseään ja musiikillisia ideoitaan (Gande & Kruse-Weber 2017, 378).

M4M-projektissa opiskelijoista, jotka vetävät sessioita, käytetään termiä fasilitoija (*facilitator*). Fasilitoija toimii tietynlaisena valmentajana: opetus ei pohjautu opettajakeskeisiin ohjeisiin, vaan tavoite on tukea oppilaita oman artistiuden ja opettajuuden kautta samalla kunnioittaen oppilaiden yksilöllisiä piirteitä ja lähestymistapoja. (Gande & Kruse 2017, 377–383.) Fasilitoijan roolissa opetus vaihtuu tarkasta opetuksen rytmityksestä ja opetustavoitteista, kuten tietyn musiikillisen taidon kehittämisestä, rohkaisemaan ja osallistamaan oppilaita musiikilliseen toimintaan (Marsh, Ingram & Dieckmann 2020, 124). Voisi toki väittää, että edellä mainitut asiat pätsivät myös opettajaan, ohjaajaan tai vastaavaan käsitteeseen, mutta tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt puhumaan fasilitoijasta, koska oppimisympäristö on tietynlainen. Erilaisissa interkulttuurisissa ympäristöissä opetussuunnitelmaa noudattavien instituutioiden ulkopuolella, kuten vastaanottokeskuksissa, toiminta pohjautuu erilaisille tavoitteille. Tavoitteet toiminnalle M4M projektissa rakentuu sessio kerrallaan fasilitoijan mukaisesti ilman opetussuunnitelmaa tai tavoitetta oppia tiettyjä musiikillisiä taitoja (Gande & Kruse-Weber 2017, 378).

M4M:iin osallistuneiden opettajaopiskelijoiden mielestä projekti erosi aiemmista opetuskokemuksista musiikin ja tanssin opetuksesta yläasteella, lukioissa ja musiikkikouluissa ryhmän heterogeenisyyden, opetussuunnitelman puutteen ja kommunikoinnin takia. Projektin toimintatapa aiheutti paljon pedagogisia haasteita. Haasteellista toiminnassa oli jatkuvuuden puute, koska pääasiassa jokainen sessio koostui uusista ihmisistä, vaikka osa kävikin useammassa sessiossa. Ryhmien koot vaihtelivat 12 ja 85 osallistujan välillä, osallistujat olivat hyvin eri ikäisiä, puhuivat eri kieliä ja olivat erilaisista musiikillisista taustoista, joten sessioiden suunnittelu oli haastavaa, koska ei voinut tietää, ketkä ja kuinka moni tulee osallistumaan sessioon. (Gande & Kruse-Weber 2017, 378–379.) Yleinen huomio oli, että mitä pienempi ryhmä oli, sitä haastavampi fasilitoijan rooli oli, koska yksittäisen osallistujan vastuu kasvoi ryhmän ollessa pieni. Tällöin jokainen osallistuja on enemmän näkyvillä toiminnassa. Muutaman opiskelijan mielestä vähintään 15 tai 20 osallistujan määrä oli hyvä. Isomman ryhmän kanssa toiminnalle oli enemmän mahdollisuuksia luoda vuorovaikutustilanteita ja tarvittaessa ryhmän pystyi jakaa moneen pienempään ryhmään. (Gande & Kruse-Weber 2017, 379.)

Monet projektiin osallistuneet opiskelijat kokivat kehittyneensä pedagogisesti paljon projektin myötä. Opiskelijoiden ryhmänhallintataidot heterogeenisen ryhmän kanssa, spontaanit ja joustavat pedagogiset taidot, luovan prosessin vetäminen sekä oman identiteetin ja erilaisten omien ammatillisten roolien reflektointi kehittyivät. (Gande & Kruse-Weber 2017, 377.) Tilanteiden arvaamattomuuden ja ryhmän laajojen musiikillisten taitojen seurauksena avoimuus hyväksyä erilaiset musiikilliset tuotokset kasvoivat (Gande & Kruse-Weber 2017, 380). Ryhmien kanssa ei välttämättä ollut yhteistä kieltä, joten nonverbaalisesta kommunikoinnista eli eleiden, ilmeiden ja esimerkin näyttämisestä tuli keskeinen tapa sessioiden vetämisessä. Ohjeiden antamisesta tuli nopeampaa, kommunikointi terävöityi ja tarkkaavaisuus parani. (Gande & Kruse-Weber 2017, 380.) Osallistujien näkökulmasta musiikilla on mahdollisuus vaikuttaa osallistujien hyvinvointiin, parantaa heidän sosiaalisia taitojaan ja muita elämän osa-alueita. Projektin kautta osallistujat ovat voineet kohdata musiikkia, muodostaa heidän omaa musiikillista identiteettiään ja kokea interkulttuurisessa ympäristössä toimimista. (Gande & Kruse-Weber 2017, 376–377.)

4.1.2 Libanon-projekti

Samaan tapaan University of Music and Performing Arts Graz:in kanssa Norwegian Academy of Music on lähtenyt rakentamaan pedagogista toimintaa pakolaiskriisin seurauksena. Vuodesta 2005 alkaen musiikin opiskelijoita Norwegian Academy of Music -musiikkikorkeakoulusta on osallistunut 12 päivän koulutukseen Libanonissa. Projektia on toteutettu pääasiassa orkesteritoiminnalla, jossa on ollut mukana 7–20-vuotiaita erilaisilla taitotasolla ja musiikillisilla taustoilla. Projekti on laajentunut myös libanonilaisiin kouluihin, ja projektiin osallistuneet kouluttavat libanonilaisia ja palestiinalaisia musiikinopettajia. (Bröske-Danielsen 2013, 304; Bröske 2020, 85.) Opettajaopiskelijat opettavat ja ohjaavat musiikillista toimintaa sekä pitävät erilaisia konsertteja. Tällä tavoin oppilaat saavat mahdollisuuden kohdata heille tuntemattomia ihmisiä, musiikkia, perinteitä ja kulttuuria sekä samalla laajentaa käsitystään musiikista ja oppimisesta. (Bröske 2020, 85.)

Pääasiallinen tarkoitus tämänlaisilla projekteilla ei ole opetella spesifisti tietyn kulttuurin traditioita tai piirteitä, vaan kohdata vaativia ja ristiriitaisia tilanteita, jotka tarjoavat marginalisoidulle ryhmälle mahdollisuuden saada uudenlaista ymmärrystä musiikista ja sen tekemisestä (Bröske 2020, 92). Opettajaopiskelijoille toiminnan

tarkoitus on laajentaa heidän ymmärrystään musiikinopettajan erilaisista rooleista ja mahdollisuuksista, valmistaa heitä erilaisiin ammatteihin sekä tarjota mahdollisuuden hyväksyä ehdoitta muita mukaan musiikilliseen yhteisöön (Bröske-Danielsen 2013, 304; Bröske 2020, 85–92). Keskeisiä piirteitä tässä projektissa ovat yhteisen kielen puute opettajien ja lasten välillä, opetustilanteet ovat yllättäviä ja komplekseja sekä mukana voi olla iso joukko eri ikäisiä ja musiikillisesti eri tasoisia lapsia (Bröske-Danielsen 2013, 30; Bröske 2020, 88–89). Projekti toteutetaan pääasiassa muslimikulttuurin ympäröimänä, missä musiikki ei ole yleistä harrastuksena tai koulun oppiaineena (Bröske 2020, 85). Muslimien keskuudessa on erilaisia näkemyksiä, saako musiikkia tehdä ja harrastaa. Joidenkin mielestä se on kiellettyä (*haram*), toisten mielestä taas ei. (Izsak 2013, 39.)

Vaativaa toiminnassa oli, että opettajaopiskelijoiden täytyi mennä mukavuusalueensa ulkopuolelle (Bröske 2020, 90). Yhteisen kielen puute opettajaopiskelijoiden ja lasten välillä koettiin vaikeaksi, minkä seurauksena opettajien tapa opettaa muuttui paljon – heidän täytyi sopeutua uuteen ympäristöön ja muovata opetustaan sen mukaiseksi (Bröske-Danielsen 2013, 309–314). Vaativuuden seurauksen opettajaopiskelijoiden täytyi selkeyttää kehollista kieltä, käyttää imitaatiota, näyttää esimerkkiä ja soittaa enemmän yhdessä lasten kanssa. Samaan tapaan Meet4Music:in kanssa opettajaopiskelijat alkoivat käyttämään enemmän nonverbaalisia kommunikoinnin tapoja. (Bröske-Danielsen 2013, 309.)

Opettajaopiskelijat hyötyivät positiivisesti opetusharjoituksesta Libanonissa. Heidän täytyi yhdistää aiempaa oppimaansa tietoa eri konteksteista ja käyttää sitä uudessa ympäristössä. He kokivat paljon merkityksellisyyden tunnetta työskentelystä ja kiinnostus reflektoida, keskustella ja analysoida oppimisprosessia kasvoi. (Bröske-Danielsen 2013, 312–314.) Opettajaopiskelijat saivat uutta ymmärrystä itsestään ihmisinä ja ammattilaisina ja heidän taitonsa toimia interkulttuurisessa ympäristössä kasvoi (Bröske 2020, 92). Projekti rohkaisi opettajaopiskelijoita kohtaamaan tuntemattomia ja odottamattomia tilanteita, mitkä pakottivat heitä kohtaamaan uusia dilemmoja ja ongelmia, mihin heidän täytyi sopeutua ja mitkä vaativat reflektointia (Bröske 2020, 87–88). Toiminnan myötä heräsi esimerkiksi paljon kysymyksiä ja keskusteluja sukupuolirooleista, millaista musiikkia tiedostetaan ja kuinka paljon ja miten erityisiä tarpeita vaativat lapset voivat osallistua musiikilliseen tekemiseen (Bröske 2020, 85). Toiminnan

seurauksena opiskelijat alkoivat refleктоimaan arvojaan musiikkiin liittyen sekä heidän rooliaan opettajana. Tämänlaisen arvomaailman uudelleen rakentamisen voi tarkoittaa, että opiskelijoiden käsitys musiikkikasvatuksesta laajenee. (Bröske 2020, 86–89.)

4.1.3 Lasten integraatio musiikillisten leikkien kautta

Lapset ovat vaikeassa ja haastavassa tilanteessa tullessaan uuteen valtioon. Kaikki turvapaikanhakijalapset ovat kokeneet pakkomaahanmuuton (*forced migration*). He ovat joutuneet jättämään kotinsa lyhyellä varoitusajalla ilman, että ymmärtäisivät miksi, ja joutuneet kohtaamaan uuden ympäristön, kulttuurin ja kielen. Tämän lisäksi monet turvapaikanhakijalapset ovat joutuneet kokemaan poliittista väkivaltaa. (Hjern & Jeppsson 2005, 116.)

Lapset pohjoiseurooppalaisissa valtioissa viettävät suuren osan ajastaan erilaisissa instituutioissa kuten päivähoidossa tai koulussa. Valtioon tulleet turvapaikanhakijalapset pitäisi saada mahdollisimman pian tulostaan osaksi näitä instituutioita. Uusi yhteisö tarjoaa mahdollisuuden rakentaa uusia sosiaalisia suhteita ja estää mielenterveysongelmien muodostumista. (Hjern & Jeppsson 2005, 121–122.) Musiikki, musiikilliset leikit ja tanssi osana koulun toimintaa voivat edistää monikulttuuristen lasten kielen kehittymistä ja sosiaalista integraatiota. Nämä ovat lapsille tärkeitä tapoja tutustua muihin ihmisiin, hakea turvaa, ilmaista tunteitaan sekä kehittää itsetuntoaan, identiteettiään ja resilienssiään. (Marsh 2017, 70.)

Leikillä on paljon potentiaalia moninaisessa ympäristössä. Sen kautta voi kohdata erilaisia ihmisiä ja sitä voi toteuttaa monissa eri ympäristöissä kuten musiikintunneilla ja vastaanottokeskuksissa. Musiikillinen toiminta, tanssi ja musiikillinen leikki voivat mahdollistaa turvallisen ympäristön (*safe space*), jossa eri kulttuureita voidaan ilmaista ja tutkia (Marsh 2017, 61). Leikki mahdollistaa lasten kokonaisvaltaisen kehityksen, jonka kautta sosiaaliset taidot kehittyvät ja ymmärrys ympäröivästä maailmasta kasvaa (Jarvis, Newman & Swiniarski 2014). Monikulttuurisen lapsen leikki voi sekoittaa piirteitä eri kulttuureista, ja musiikillinen leikki voi toimia yhdistävänä ja vuorovaikutteisena tekijänä lapsen synnyinmaan identiteetin ja kulttuurin sekä uuden kulttuurin välillä. Lasten tapa sisäistää ja kehittää musiikkia, mahdollistaa eri musiikkikulttuurien keskinäisen sekoittumisen. (Marsh 2017, 62.) Leikissä tärkeää on

rytmisen ja kinesteettisen puolen tuoma ryhmän koheesio. Leikin taiteellisessa työskentelyssä ei ole esiintyjän ja yleisön jakoa, vaan kaikki osallistujat toimivat eri rooleissa osana leikkiä. Tärkein tavoite on saada mahdollisimman moni osallistumaan. (Marsh 2017, 65–66.)

4.2 Johtopäätökset

Tutkimustulokseni osoittavat, että interkulttuurinen toimintaympäristö on moniulotteinen ja monikerroksinen, mikä voi vaatia paljon musiikkikasvattajalta. Kuitenkin se luo paljon mahdollisuuksia. Interkulttuurisuus voi tarjota erityistä huomiota ihmisten välille, joilla on eri lähtökohdat ja jaettu yhteisö, ja se voi lisätä toimintatapoja luomaan vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ihmisten kesken (Levräu & Loobuyck 2018, 2–3). Interkulttuurisessa musiikkikasvatuksessa on hyvä ottaa huomioon identiteettien moninaisuudet, tilanteiden jatkuvat muutokset sekä on tärkeä hyväksyä ristiriitaisten tilanteiden olemassaolo avoimuudella ja vuorovaikutteisella toiminnalla (Thomson 2018, 85). On selvää, ettei vaikeita tilanteita voi välttää, kun toimitaan interkulttuurisessa ympäristössä. Kuitenkin erilaisia dilemmoja ja ongelmia voi kohdata avoimesti kollektiivisena ryhmänä ja ketään osallistujaa ei nähdä vain kulttuurinsa edustajana. (Thomson 2018, 85). On siis tärkeää pystyä näkemään toimintaan osallistuvat yksilöt omina identiteetteinä, eikä takertua kulttuuriin eroihin, mitä saattaa käydä käsitellessä monikulttuurisuutta. Opetuksessa voi pyrkiä yhtenäistävään toimintaan, jossa hahmottaa kulttuurien erot ja samanlaisuudet ja ymmärtämään millaisissa ympäristöissä yhteneväisyydet muodostuvat (Schmidt & Abramo 2020, 24). Interkulttuurisuus mahdollistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta erilaisten ihmisten kesken (Levräu & Loobuyck 2018, 2–3).

Kaksi käytännössä toteutettua projektia turvapaikanhakijoihin liittyen ovat University of Music and Performing Arts Graz:in Meet4Music (M4M) ja Norwegian Academy of Music:in Libanon-projekti. Molemmat produktiot pyrkivät vastaamaan uusiin yhteiskunnallisiin haasteisiin, ja luomaan integratiivista toimintaa.

Meet4Music-projektin tavoite on tarjota musiikillisia kokemuksia kaikille yksilöille sosiokulttuurisesta ja musiikillisesta taustastaan huolimatta ja mahdollistamaan heille uusia sosiaalisia suhteita ja musiikillisen ilmaisun keinoja, jotta osallistujat voisivat ilmaista itseään ja musiikillisia ideoitaan turvallisesti (Gande & Kruse-Weber 2017,

372). Opiskelijoista, jotka vetävät sessioita käytetään termiä fasilitoija. Fasilitoija toimii opetussuunnitelman ulkopuolella, eikä tavoittele opetuksessaan tiettyjen musiikillisten oppimistavoitteiden saavuttamista. Tarkoitus on luoda osallistujille turvallinen ympäristö kokea musiikkia. (Gande & Kruse 2017.) Projekti eroaa oppilaitoksissa tapahtuvasta opetuksesta esimerkiksi ryhmien suuremman heterogeenisuuden, opetussuunnitelman puutteen ja kommunikoinnin takia. Toiminta voi olla musiikkikasvattajalle haastavaa, koska projektista puuttuu jatkuvuutta osallistujien vaihtelevan osallisuuden takia. (Gande & Kruse-Weber 2017, 378–379.)

Projektin haasteet kuitenkin kehittivät opiskelijoiden pedagogisia taitoja, kuten heterogeenisen ryhmän hallintaa, spontaania ja joustavaa pedagogiikkaa ja oman ammatti-identiteetin reflektointia (Gande & Kruse-Weber 2017, 377). Nonverbaalinen kommunikointi kehittyi ja fasilitoijien ohjeistuksesta tuli nopeampaa, kommunikointi selkeytyi ja tarkkaavaisuus parani (Gande & Kruse-Weber 2017, 380). Musiikilliseen toimintaan osallistuneet pääsivät kohtaamaan musiikkia, muodostamaan musiikillista identiteettiään ja oppivat toimimaan interkulttuurisessa ympäristössä (Gande & Kruse-Weber 2017, 376–377).

Norwegian Academy of Music:in Libanon-projekti perustui opettajaopiskelijoiden vetämään orkesteritoimintaan ja heidän soittamiinsa konsertteihin. Tällä tavoin turvapainehakijalapsen saivat mahdollisuuden kohdata tuntemattomia ihmisiä, musiikkia, perinteitä ja kulttuuria ja samalla laajentaa heidän käsitystään musiikista ja oppimisesta. (Bröske 2020, 85.) Pääasiallinen tarkoitus projektilla ei ole opetella spesifisti tietyn kulttuurin traditioita tai piirteitä vaan kohdata vaativia ja ristiriitaisia tilanteita, jotka tarjoavat marginalisoidulle ryhmälle mahdollisuuden tarjota uudenlaista ymmärrystä musiikista ja sen tekemisestä (Bröske 2020, 92).

Opetustilanteet ovat komplekseja, koska ryhmät koostuvat eri ikäisistä ja musiikillisesti eri tasoisista lapsista (Bröske-Danielsen 2013, 30; Bröske 2020, 88–89). Haastavaa opettajaopiskelijoille on ollut kielimuuri, jonka seurauksena he ovat olleet mukavuusalueensa ulkopuolella (Bröske 2020, 90). Tämän seurauksena samoin kuin M4M, nonverbaali kommunikointi vahvistui (Bröske-Danielsen 2013, 309). Myös opettajaopiskelijat kokivat paljon merkityksellisyyden tunnetta ja saivat uutta ymmärrystä itsestään ihmisinä ja ammattilaisina (Bröske-Danielsen 2013, 312–314).

Sekä M4M- että Libanon-projekti osoittavat interkulttuurisen ympäristön erilaisia puolia ja lähtökohtia. Opettajaopiskelijoille toiminta on vaikeaa, mutta palkitsevaa. Kielimuuri luo paljon haasteita ja koska toimintaa ei ohjaa mikään ennalta määritelty opetussuunnitelma, luo se paljon vapautta sessioiden pitämiselle. Kuitenkin vapaus voi tuoda mukanaan erilaisia vaikeuksia, koska opetusta ei voi reflektoida valmiisiin malleihin ja ihanteisiin verraten. Myös tilanteiden ennalta-arvaamattomuus tuo paljon haasteita musiikilliseen toimintaan. Koska kyseessä ei ole koulun luokkahuone ja toiminta on avointa kaikille, voi jokaisessa sessiossa olla eri osallistujat. Tämän tuoma jatkuvuuden puute saattaa olla turhauttavaa, koska kenenkään yksilön kanssa ei voi toteuttaa pitkäjänteistä pedagogista toimintaa. Kuitenkin toiminta pohjautuu eri tavoitteille kuin vaikka musiikkiopisto, joten pitkäjänteinen toiminta ei välttämättä ole keskeistä interkulttuurisissa projekteissa kuten M4M- ja Libanon-projekteissa. Spontaanit ja ennalta-arvaamattomat tilanteet voivat olla pedagogisia kokemuksia, mitä ei välttämättä voisi saada muunlaisissa ympäristöissä. Tilanteiden luomat ajatukset ja reflektoinnin mahdollisuus omasta roolista ammattilaisena voivat olla hyvinkin merkittäviä asioita, mitkä voivat vaikuttaa paljon omaan ammatti-identiteettiin ja maailmankuvaan.

Lapset ovat vaikeassa ja haastavassa tilanteessa tullessaan uuteen valtioon. Kaikki turvapaikanhakijalapset ovat kokeneet pakkomaahanmuuton (*forced migration*) (Hjern & Jeppsson 2005, 116), joten he ovat hyvin vaikeassa tilanteessa. Olisi siis ehdottoman tärkeää saada he osaksi eri instituutioita kuten koulua tai päivähoitoa (Hjern & Jeppsson 2005, 121–122). Musiikki, musiikilliset leikit ja tanssi osana koulun toimintaa voi parantaa monikulttuuristen lasten kielen kehittymistä ja sosiaalista integraatiota. Nämä ovat lapsille tärkeitä tapoja tutustua muihin ihmisiin, hakea turvaa, ilmaista tunteitaan, sekä kehittää itsetuntoaan, identiteettiään ja resilienssiään. (Marsh 2017, 70.) Koulun kautta lapset voivat tutustua uusiin ihmisiin ja oppia kieltä. Musiikillinen toiminta, tanssi ja musiikillinen leikki voivat mahdollistaa turvallisen ympäristön (*safe space*), jossa eri kulttuureita voidaan ilmaista ja tutkia (Marsh 2017, 61). Monikulttuurisen lapsen leikki voi sekoittaa piirteitä eri kulttuureista, ja musiikillinen leikki voi toimia yhdistävänä ja vuorovaikutteisena tekijänä lapsen synnyinmaan identiteetin ja kulttuurin, sekä uuden kulttuurin välillä. Lasten tapa sisäistää ja kehittää musiikkia, mahdollistaa eri musiikkikulttuurien keskinäisen sekoittumisen. (Marsh 2017, 62.) Tärkein tavoite on saada mahdollisimman moni osallistumaan (Marsh 2017, 65–66).

Turvapaikanhakijalapsen pitäisi saada mahdollisimman nopeasti osaksi koulumaailmaa, jotta heidän integraatioprosessinsa lähtisi käyntiin sitä kautta. Tästä voi päätellä, että turvapaikanhakijoita kannattaisi ohjata samoihin ympäristöihin ja instituutioihin, joissa suomalaisiakin on. Näin he pääsisivät mahdollisimman nopeasti osaksi suomalaista yhteiskuntaa suomalaisten instituutioiden kautta.

5 Pohdinta

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen viimeinen vaihe on tuloksista synteessin tekeminen. Tässä vaiheessa käsitellään tämänhetkistä tietoa, osoitetaan tutkimustarpeet, selitetään löydökset ja tarkastellaan tutkimuksen laatua. (Salminen 2011, 10–11.) Tulen pohtimaan seuraavaksi tutkimusprosessiani, tehtyjä tuloksiani ja tulevaisuuden näky-mää. Käyn läpi, miten tutkimusaihe on kytköksissä nykyiseen musiikkikasvatuksen keskusteluun ja tutkimuksiin. Tämän jälkeen teen luotettavuustarkastelun omalle työl- leni ja lopuksi pohdin jatkotutkimusaiheita.

5.1 Pohdinta

Tutkimukseni tavoite oli selvittää kuinka musiikkikasvattaja voi toimia interkulttuuri- sessa ympäristössä ja miten musiikillisella toiminnalla voidaan edistää turvapaikanha- kijoiden integroitumista yhteiskuntaan. Aihetta tutkiessa on käynyt selväksi, että in- terkulttuurisuutta tutkitaan paljon musiikkikasvatuksen kentällä, koska materiaalia oli suhteellisen helppo löytää ja koota yhteen. Sen aiheuttamat haasteet ja mahdollisuudet ovat keskeisessä roolissa musiikkikasvatuksen kentällä, koska eri syistä johtuvan muuttoliikkeen on arvioitu jatkuvan. Globaaleilla kriiseillä ei näytä olevan loppua, jo- ten turvapaikanhakijoitakin tulee varmasti olemaan jatkossakin. Ongelmaa ei voi rat- kaista pelkästään sulkemalla sitä pois keskusteluista, toiminnasta ja päätöksistä, koska Suomi on osa muuta maailmaa ja muu maailma on kytköksissä Suomeen.

Musiikki on perustavanlaatuinen osa ihmistä ja sen saavutettavuus on tärkeää. Kukaan ei saisi jäädä taiteellisen toiminnan ulkopuolelle taustastaan tai taloudellisten syiden takia (ArtsEqual). Turvapaikanhakijat ovat poikkeuksellisen vaikeassa tilanteessa, koska heidän ei ole turvallista palata takaisin kotimaahansa, eikä heillä ole varmuutta saada suojelua uudesta valtiosta. Vasta pakolaisstatuksen saamisen jälkeen ovat he vä- hän lähempänä kokonaisvaltaisempaa osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Kui- tenkin noin 40 % turvapaikkahakemuksista saa kielteisen päätöksen (Maahanmuutto- virasto 2021), joten ei ole mitään varmuutta, että saisi pakolaisstatuksen turvapaikan- hakijana. Kielteisen päätöksen saaneet ovat vielä vaikeammassa tilanteessa, koska he eivät voi kääntyä minkään valtiollisen toimijan puoleen, ja integraatioprosessissa olisi kuitenkin tärkeää saada turvapaikanhakijat osaksi suomalaisia instituutioita. Toki kiel- teisten päätösten antaminen osoittaa, etteivät kyseiset instituutiot halua integroida

näitä yksilöitä Suomeen. Instituutioiden ja yksilöiden täytyy mennä turvapaikanhakijoiden luokse, eikä olettaa, että he päätyisivät instituutioiden pariin. Kuitenkin uuteen valtioon tullessa turvapaikanhakijalla ei ole oikeastaan mitään valmiita sosiaalisia suhteita tai kielellistä osaamista. Seurauksena voi olla segregatiota, jos monikulttuurisuuden luomia haasteita ei lähdetä ratkomaan.

Maahanmuutto ja pakolaisuus ovat suhteellisen uusia asioita suomalaisessa yhteiskunnassa. Suomeen on isommalla mittakaavalla tullut ihmisiä ulkomailta vasta 1990-luvusta eteenpäin. (Saukkonen & Pyykkönen 2008, 54.) Isoin pakolaisaalto tähän mennessä tuli 2015, ja Suomi onnistui erinäisten tutkimustulosten perusteella 2015–16 käsittelemään tätä pakolaiskriisiä vastaanottoprosessin turvallisuusnäkökulmasta hyvin tai melko hyvin (Ojala & Kokki, 2017, 4). Turvapaikanhakijoiden määrä on laskenut selvästi vuoden 2016 jälkeen. Vuodesta 2017 eteenpäin Maahanmuuttovirastolle on tullut 17 354 turvapaikkahakemusta, mikä on noin kaksi kertaa vähemmän kuin vuosien 2015–16 aikana. (Maahanmuuttovirasto, 2021.) Turvapaikanhakijoiden nykyiseen vähäisyyteen ei voi turvautua, koska globaaleja kriisejä on edelleen ja tulee olemaan ja monet tulevaisuuden uhat, kuten ilmastonmuutos tulevat todennäköisesti lisäämään pakolaisuutta maailmassa.

Koska maahanmuutto ja pakolaisuus ovat uusia asioita Suomessa, on myös interkulttuurisuus sitä, vaikka Suomessa on ollut useita etnisyyksiä koko valtion historian ajan (Leppänen ym. 2013, 338). Tämän takia olisi erityisen tärkeää tehdä lisää tutkimuksia aiheesta ja käydä paljon julkista keskustelua, millaisessa Suomessa kukin haluaa elää ja millainen yhteiskunta voisi olla hyvä mahdollisimman monelle. Monilla suomalaisilla on rasistinen maailmankuva (Penttilä, 2015), joten voisi ajatella, että he ovat epäonnistuneet omassa integraatioprosessissaan (Saukkonen 2016b 13–14). Integriivisuus ja sopeutuminen vaikuttavat kaikkiin yksilöihin olisi sitten Suomessa syntynyt tai turvapaikanhakija, joten integraatio on vastavuoroista prosessia (Saukkonen 2013, 274; Saukkonen 2016b). Integraatiota käsiteltäessä on tärkeä muistaa, että se ei tapahdu hetkessä, joten on idealistista olettaa, että turvapaikanhakijat integroituisivat heti uuteen yhteiskuntaan. Integriivisen toiminnan pitää lähteä dataan perustuvasta realistisista oletuksista, vertailuista eri valtioiden, alueiden ja yhteisöjen välillä. Integraatioprosessista pitäisi tehdä lisää tutkimuksia, mitkä huomioisivat ympäristön vaikutuksen yksilöihin. (Saukkonen 2016a, 9.) Taiteellista työskentelyä pitäisi käyttää laajemmin maahanmuuton parissa, ja on selkeä tarve

moni- ja interkulttuurisille keskuksille, jotka mahdollistavat taiteellista ja kulttuurista toimintaa erilaisille maahanmuuttajaryhmille (Saukkonen & Pyykkönen 2008, 61). Tällaisia kulttuurikeskuksia Suomessa ovat muun muassa kulttuurikeskukset Caisa ja Stoa.

Tässä tutkimuksessa olen esitellyt interkulttuurisia projekteja turvapaikanhakijoiden parissa. Meet4Music ja Libanon-projektit ovat hyviä esimerkkejä siitä, miten saada musiikinopettajan koulutukseen lisättyä valmiuksia toimia interkulttuurisessa ympäristössä. Molempien projektien opiskelijat hyötyivät projekteista paljon, koska heidän pedagogiset ja reflektointitaitonsa kehittyivät (Bröske-Danielsen 2013, 312–314; Gande & Kruse-Weber 2017, 377). Olisi toivottavaa, että tällaisia projekteja toteutettaisiin lisää. Suomessa vastaavanlaista projektia on toteutettu esimerkiksi World In Motion (WIM) yhtyeen kautta (Thomson, painossa). Kuitenkin toimintaa on aika vähän ja olisi tärkeää saada rakennettua omia instituutioita toiminnan ympärille tai saada sijoitettua toimintaa valmiisiin instituutioihin. Monet produktioista saattavat toimia pelkästään apurahojen tai vapaaehtoistyön voimin, joten jotta toiminnasta saataisiin pitkäjänteisempää ja kannattavampaa, pitäisi saada järjestettyä enemmän rahoitusta toiminnalle.

Interkulttuurinen ympäristö luo paljon mahdollisuuksia musiikinopettajille. Uusien instituutioiden rakentaminen tällaisen toiminnan ympärille voisi tuoda uusia työpaikkoja ja työmahdollisuuksia musiikin alalle. Opettajien pedagogiset taidot kehittyisivät interkulttuurisen toiminnan kautta ja ammatillinen osaaminen monipuolistuisi. Käsitys musiikista ja sen käyttötarkoituksista laajenisi esimerkiksi konserttisaleista ja baareista vastaanottokeskuksiin. Myös käsitys opettamisesta ja sen tavoitteista voisi laajentua musiikillisten taitojen opettamisesta yhteisöllisiin ja yhdistäviin kokemuksiin. Kaikki edellä mainitut asiat voivat toimia samanaikaisesti, joten olisi vain tärkeä saada laajennettua musiikkikasvatuksen kenttää, jotta taiteen saavutettavuus oikeasti toteutuisi.

Tutkimuksessani olen käynyt läpi erilaisia tapoja, miten musiikkia voi hyödyntää turvapaikanhakijoihin liittyen, mutta haluaisin nostaa esiin näkökulman, että musiikillinen tekeminen on myös itseisarvo. Musiikilla on todettu olevan useita erilaisia positiivisia vaikutuksia yhteiskunnallisesti ja terveydellisesti, kuten olen esittänyt tutkimuksessani, mutta on tärkeää pitää mielessä, että itse musiikki voi olla päämäärä ja tekemisen tarkoitus. Omalla kohdallani musiikillinen tekeminen on luonut paljon

merkityksellisyyden tunnetta ja harvan asian tekeminen on ollut ja on yhtä mielekästä. Koen tärkeäksi pohtia oman elämälle merkityksellisiä asioita, ja musiikki on hyvin moninainen ja laaja asia, jolla on paljon väline- sekä itseisarvoa. Musiikin saavutettavuus kaikille etnisyydestä, iästään tai taustastaan riippumatta olisi ehdottoman tärkeää ja tavoiteltavaa. Varsinkin turvapaikanhakijat voivat helposti jäädä taidetta tarjoavien laitosten ulkopuolelle, koska he eivät ole päässeet yhteiskunnan täysivaltaisiksi jäseniksi, eikä heillä välttämättä ole tietoa tai osaamista päätyä taiteen tarjonnan äärelle.

5.2 Luotettavuustarkastelu

Luotettavuustarkastuksen tarkoitus on varmistaa tutkielman luotettavuus ja tarkkuus (Salminen 2011, 11). Prosessin aikana olen pyrkinyt toteuttamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan linjaamia hyvän tieteellisen käytännön periaatteita. Olen varsinkin kiinnittänyt huomiota muiden tutkijoiden tekemään työhön ja viittaamaan niihin asianmukaisesti. (TENK 2012, 6.) Tutkimuksen tekijänä olen ensisijaisesti itse vastuussa eettisten periaatteiden täyttymisestä (TENK 2012, 7). Tekemisessä olen pyrkinyt objektiivisuuteen, vaikka tiedostan, ettei täyttä objektiivisuutta ole mahdollista saavuttaa (Hirsjärvi ym. 2005, 152).

Olen pyrkinyt kiinnittämään erityisesti huomiota lähteiden luotettavuuteen ja selkeyteen. Valtaosa artikkeleista, joita olen käyttänyt, ovat englanninkielisiä ja tämä on vaikuttanut tutkimuksen sisältöön merkittävästi, koska valtaosa aineistosta on minun kääntämäni. Suomi on äidinkieleni, ja kääntäminen on tapahtunut oman osaamiseni mukaan. Haasteellista tästä on tehnyt yksittäisille käsitteille niiden merkitystä vastaavien, sopivien käännöksien löytäminen, kuten sanoille forced migration ja fasilitator. Kuitenkin englanninkielisten tekstien kautta on ollut mahdollista päästä käsittelemään aihetta laajemmalla mittakaavalla. Aihetta on tutkittu paljon ja kirjallisuutta löytyy runsaasti, joten on tärkeää, että olen päässyt hyödyntämään kansainvälistä aineistoa interkulttuurisuudesta ja integraatiosta.

Tutkimukseni läpinäkyvyys on onnistunut mielestäni hyvin. Olen kirjannut ylös tutkimusprosessiani mahdollisimman tarkasti ja luotettavasti. Koska kyseessä on kirjallisuuskatsaus, muodostuvat tutkimustulokset muista tutkimuksista (Salminen 2011, 4). Tämän takia olen kokenut erityisen tärkeäksi keskittyä totuudenmukaiseen ja selkeään lähdeviittaukseen, jotta lukijalla olisi selkeä kuva, mitkä ajatukset ja tulokset ovat

jonkin toisen ja mitkä ajatukset ja johtopäätökset ovat minun. Tätä prosessia olen pyrkinyt läpinäkyvästi avaamaan ja kuvaamaan tutkimusasetelma -luvussa.

5.3 Jatkotutkimusaiheet

Pakolaisuus on ajankohtainen aihe ja se tulee olemaan jatkossakin. Sitä voisi tutkia monesta eri näkökulmasta ja lähtökohdasta. Itseäni kiinnostaa jatkaa tämän tutkimuksen aiheista. Millaisia mahdollisuuksia olisi edistää musiikilla integraatiota sekä kuinka toimia musiikkikasvattajana interkulttuurisessa ympäristössä. Erilaiset hyödyt ja haasteet molemmissa aiheissa ovat mielestäni tärkeitä.

Alun perin tarkoitukseni oli tässä tutkimuksessa käsitellä yleisesti taiteellisen toiminnan vaikutuksia integraatioon, mutta prosessin aikana ymmärsin, että se on liian laaja aihe tälle tutkimukselle, joten päädyin rajaamaan aiheen pelkästään musiikkiin. Muiden taidealojen mahdollisuuksia aiheeseen liittyen olisi mielenkiintoista tutkia sekä miten monitaiteellinen toiminta toimisi. Jyrkkien rajojen vetäminen eri taidealojen välille ei ole välttämättä mielekästä, ja olisi mielenkiintoista tutkia taiteellista toimintaa kokonaisuutena. Jo pelkästään musiikin sisällä on paljon varianssia sen sisällöstä ja toimintatavoista riippuen. Musiikilla on hyvin erilaisia käyttötarkoituksia ja esteettisiä tapoja toteuttaa sitä eri kulttuureissa (Thomson, painossa). Jo pelkästään millaisia taitoja vaaditaan interkulttuurisessa ympäristössä toimimiseen olisi mielekäs tutkimuksen aihe.

Alun perin tarkoitukseni oli käsitellä monikulttuurisuutta, mutta tutkimuksen tekemisen aikana päädyin pohtimaan enemmän interkulttuurisuutta, koska se tuntui vastaavan paremmin tutkimukseni aiheeseen. Voisin siis jatkotutkimuksissa pohtia näiden termien eroja, jännitteitä ja tavoitteita. Aiheen tutkijoilla on erinäisiä näkemyksiä termeistä ja niiden eroista (Levrau & Loobuyck 2018, 10). Jatkossa haluaisin myös perehtyä siihen, miten nämä erot liittyvät turvapaikanhakijoihin ja mikä näkökulma vastaisi parhaiten pakolaisuuden luomiin haasteisiin.

Olen työstänyt omaa taiteellista toimintaa yhdessä Vantaan vastaanottokeskuksessa, joten maisterintutkielmassa voisin lähteä tekemään jonkinlaista tutkimusta projektista. Meet4music- ja Libanon-projekteissa tutkittiin paljon niihin osallistuneiden opiskelijoiden pedagogista kehitystä. Voisin samaan tapaan tutkia omaan projektiini

osallistuvien muiden opiskelijoiden ajatuksia ja kokemuksia tai sitä, miten vastaanotokeskuksessa asuvat henkilöt kokevat toiminnan. Tutkimusta voisi toteuttaa esimerkiksi haastattelujen ja kyselyjen muodossa ja näiden analysoinnin kautta.

En käsitellyt tässä tutkielmassa juurikaan koulumaailmaa, koska halusin erityisesti pohtia instituutioiden ulkopuolisia tahoja, joten tulevaisuudessa voisinkin tutkia, millaisia integraatiomahdollisuuksia on kouluissa. Yhdessä tulosluvussa käsitelin jonkin verran lasten integroitumista, miten siinä voi auttaa koulu ja musiikillinen toiminta. Kuitenkin koulut Suomessa ovat jo monimuotoisia ympäristöjä, joten aiheetta olisi hyvin mahdollista tutkia ja sitä on varmasti tutkittukin. Tutkimuksen aihe voisi esimerkiksi olla, miten toimia musiikinopettajana monikulttuurisessa luokkahuoneessa, ja miten rakentaa siitä interkulttuurista oppimisympäristöä.

Käsitelin tutkimuksessani integraatiota yksittäisenä käsitteenä, mutta Haverinen (2018, 310) puhuu ”esikotoutumisesta” turvapaikanhakijoiden kohdalla. Tämä on osa integraatioprosessia, mikä tapahtuu jo turvapaikanhakuprosessin aikana. Esikotoutuminen on merkityksellinen osa turvapaikanhakijoiden arkea. Tämän tulokinnan mukaan integraatioprosessi alkaa jo turvapaikkaprosessin alusta asti. (Haverinen 2018.) Aiherajauksen voisi tehdä eri integraation vaiheisiin ja osiin ja mikä voisi olla musiikillisen toiminnan rooli näissä. Osa käsittelemistä tutkimuksista saattoi liittyä tähän integraatioprosessin vaiheeseen, mutta jatkotutkimuksissa voisi pyrkiä keskittymään pelkästään tähän aiheeseen.

Koen, että olisi hyvä ymmärtää vielä paremmin millaisia haasteita turvapaikanhakijat kohtaavat juuri suomalaisessa yhteiskunnassa ja miten musiikkikasvatuksella voisi vastata näihin ongelmiin. Alemandin ja Mafin (2018, 196–197) mukaan suomalaisuus voi sulkea pois valtaväestöstä eroavia ihmisryhmiä ja aiheuttaa rasismia. Tällöin musiikkikasvatuksen kentällä interkulttuurisuutta käsitellessä voisi pohtia, miten toteuttaa musiikillista toimintaa myös suomalaisen kantaväestön kanssa, miten integraatioprosessi voisi onnistua heidänkin kohdallaan. On tärkeä käsitellä, ettei integraatio ole vain yksittäisten turvapaikanhakijoiden vastuulla, vaan koko yhteiskunnan ja sen eri jäsenten.

Lähteet

- Alemanji, A. & Mafi, B. (2018). Antiracism Education? A Study of an Antiracism Workshop in Finland. *Scandinavian Journal of Education Research*, 62(2), 186–199. doi.org/10.1080/00313831.2016.1212260
- ArtsEqual. Haettu osoitteesta <https://www.artsequal.fi/>
- Bröske-Danielsen, B. (2013). Community music activity in a refugee camp – student music teachers’ practicum experiences. *Music Education Research*, 15(3), 304–316. dx.doi.org/10.1080/14613808.2013.781145
- Bröske, B. (2020). Expanding Learning Frames in Music Teacher Education: Student Placement in a Palestinian Refugee Camp in Lebanon. Teoksessa: H. Westerland, S. Karlsen & H. Partti (toim.), *Visions for Intercultural Music Teacher Education. Landscapes: the Arts, Aesthetics, and Education*. Vol. 26. (s. 83–100).
- Fazel, M., Wheeler, J. & Danesh, J. (2005). Prevalence of serious mental disorder in 7000 refugees resettled in western countries: a systematic review. *Lancet*. 365: 9467, 1309–1314. doi.org/10.1016/S0140-6736(05)61027-6
- Gande, A. & Kruse-Weber, S. (2017). Addressing new challenges for a community music project in the context of higher music education: A conceptual framework. *London Review of Education*. (15)3, 372–387. <https://doi.org/10.18546/LRE.15.3.04> Volume 15, Number 3, November 2017
- Haverinen, V.-S. (2018). Pakotetusta toimittomuudesta – turvapaikanhakijoiden koutuminen vastaanottoiminnan osana. *Janus*, 26(4), 309–325.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2005). *Tutki ja kirjoita*. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Hjern A. & Jeppsson O. (2005). Mental Health Care for Refugee Children in Exile. Teoksessa: Ingleby D. (toim.) *Forced Migration and Mental Health. International and Cultural Psychology Series*. Springer, Boston, MA. doi.org/10.1007/0-387-22693-1_7
- Izsak, K. (2013). Music education and Islam: Perspectives on Muslim participation in music education in Ontario. *The Canadian Music Educator*, 54(3), 38–43.
- Jarvis, P., S. Newman, and L. Swiniarski. (2014). “On ‘Becoming Social’: The Importance of Collaborative Free Play in Childhood.” *International Journal of Play*, 3(1), 53–68. doi.org/10.1080/21594937.2013.863440

- Kallinen, T. & Kinnunen, T. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto Juhila, K. www.fsd.tuni.fi/palvelut/menetelmaopetus/. Viitattu 28.03.2021.
- Leppänen, T., Unkari-Virtanen, L. & Sintonen, S. (2013). Kriittinen kulttuurikasvat- taja ja musiikkikasvatuksen traditiot. Teoksessa: M.-L. Juntunen, H. Nikkanen & H. Westerlund (toim.), *Musiikkikasvattaja kohti reflektiivistä käytäntöä*. (s. 321–348).
- Levrau, F. & Loobuyck, P. (2018). Introduction: mapping the multiculturalism- inter- culturalism debate. *Comparative Migration Studies*, 6(13). doi.org/10.1186/s40878-018-0080-8
- Länsimäki, M. (14.9.1999). Kotoutuuko maahanmuuttaja? *Helsingin Sanomat*. www.hs.fi/kulttuuri/art-2000003827190.html luettu 6.4.2021
- Maahanmuuttovirasto. (29.1.2021). Sanasto & tilastot. Haettu osoitteesta [migri.fi/etu- sivu](http://migri.fi/etu-sivu)
- Marsh, K. (2017). Creating bridges: music, play and well-being in the lives of refugee and immigrant children and young people. *Music Education Research*, 19(1), 60–73. dx.doi.org/10.1080/14613808.2016.1189525
- Marsh, K., Ingram, C. & Dieckmann S. 2020. Bridging Musical Worlds: Musical Col- laboration Between Student Musician- Educators and South Sudanese Austral- ian Youth. Teoksessa: H. Westerlund, S. Karlsen & H. Partti (toim.), *Visions for Intercultural Music Teacher Education. Landscapes: the Arts, Aesthetics, and Education*. Vol. 26. (s. 83–100).
- Mölsä, M., Kuittinen, S., Tiilikainen, M., Honkasalo, M.-L. & Punamäki, R.-L. (2017). Mental health among older refugees: the role of trauma, discrimination, and re- ligiousness. *Aging & Mental Health*, 21(8), 829–837. dx.doi.org/10.1080/13607863.2016.1165183
- Ojala, T. & Kokki, E. (2017). Suomen kyky vastaanottaa turvapaikanhakijoita – Vas- taanottokeskuksen turvallisuus. *B-sarja: Tutkimusraportit*, 2/2017.
- Opetusministeriö. (2003). Opetusministeriön maahanmuuttopoliittiset linjaukset. (2003). Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003, 7. Helsinki: Ministry of Education.
- Penttilä, P. (2015). Joka seitsemäs suomalainen on rasisti – tässä tuntomerkit. Suomen kuvalehti, 35/2015. [suomenkuvalehti. fi/jutut/kotimaa/joka-seitsemas-suomalai- nen-on-rasisti-tassa-tuntomerkit/?shared=290251-b425ad99-999](http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/joka-seitsemas-suomalai- nen-on-rasisti-tassa-tuntomerkit/?shared=290251-b425ad99-999).

- Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus?: Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- Saukkonen, P. & Pyykkönen, M. (2008). Cultural policy and cultural diversity in Finland. *International Journal of Cultural Policy*, 14(1), 49–63.
- Saukkonen P. (2016a). From fragmentation to integration, Dealing with migration flow in Finland. Sitra Memos.
- Saukkonen, P. (2016b). Mitä on kotoutuminen? *Kvartti*, 4/2016. www.kvartti.fi/fi/artikkelit/mita-kotoutuminen Luettu 4.4.2021.
- Saukkonen, P. (2013). Multiculturalism and Nationalism: The Politics of Diversity in Finland. Teoksessa: P. Kivistö (toim.) & Ö. Wahlbeck (toim.), *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*.
- Schmidt, P. & Abramo, J. 2020. Policy, Interculturality and the Potential of Core Practices in Music Teacher Education. Visions for Intercultural Music Teacher Education. (s. 270–294).
- Sisäministeriö. (8.2.2021.) Haettu osoitteesta www.intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset
- Penttilä, P. (28.8.2015) Joka seitsämäs suomalainen on rasisti – tässä tuntomerkit. www.suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/joka-seitsemas-suomalainen-on-rasisti-tassa-tuntomerkit/ luettu 3/2021.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Haettu osoitteesta https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Luettu 4/2021.
- Thomson, K. (painossa). Reciprocal Integration in a Musical Thirdspace: An Ethnographic Study with Refugee Musicians and Higher Education Students (Väitöstyö, Taideyliopisto).
- Thomson, K. (2018). Musiikillinen kolmas tila – musiikkikorkeakoulun opettajat ja opiskelijat rakentamassa yhteistyötä turvapaikanhakijoiden kanssa. *Musiikki*, 48(2), 81–87.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2015). UNESCO guidelines on intercultural education. Paris: UNESCO [Online]. Haettu osoitteesta www.unesdoc.unesco.org/images/0014/001478/147878e.pdf Luettu 29.3.2021.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2019).
*Basic Texts of the 2005 Convention on the Protection and Promotion of the
Diversity of Cultural Expressions*. Paris: UNESCO.